

УДК 327

Миронов Ілля Євгенович

студент

*Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Myronov Illia

Student of the

*Education and Scientific Institute of International Relations of
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

**СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА
СУЧАСНОМУ ЕТАПІ**

**СЦЕНАРИИ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ НА
СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ**

**SCENARIOS OF THE DEVELOPMENT UKRAINE'S FOREIGN
POLICY AT THE PRESENT STAGE**

***Анотація.** У статті досліджені причини та передмови формування зовнішньої політики України на сьогоднішній день, основні вектори її розвитку, зокрема визначені головні аспекти співпраці та двосторонньої взаємодії між Україною та Європейським Союзом, а також – Китаєм та країнами Африки. Визначені сценарії розвитку та побудови відносин із цими міждержавними угрупованнями та окремими державами. Проаналізовані перспективи розвитку даних сценаріїв в контексті російсько-української війни та у післявоєнний час.*

***Ключові слова:** зовнішня політика, міждержавна взаємодія, Європейський Союз, НАТО, Китай, Африка, сценарії розвитку, зовнішньополітичний курс, проєвропейський вектор розвитку.*

Аннотация. В статье исследованы причины и предпосылки формирования внешней политики Украины на сегодняшний день, основные векторы ее развития, в частности определены главные аспекты сотрудничества и двустороннего взаимодействия между Украиной и Европейским Союзом, а также – Китаем и странами Африки. Определены сценарии развития и построения отношений с этими межгосударственными группировками и отдельными государствами. Проанализированы перспективы развития данных сценариев в контексте российско-украинской войны и в послевоенное время.

Ключевые слова: внешняя политика, межгосударственное взаимодействие, Европейский Союз, НАТО, Китай, Африка, сценарии развития, внешнеполитический курс, проевропейский вектор развития.

Summary. The article examines the reasons and prerequisites for the formation of Ukraine's foreign policy today, the main vectors of its development, in particular, the main aspects of cooperation and bilateral interaction between Ukraine and the European Union, as well as China and African countries. Scenarios for the development and building of relations with these interstate groups and individual states are identified. Prospects for the development of these scenarios in the context of the russian-Ukrainian war and in the post-war period are analyzed.

Key words: foreign policy, interstate interaction, European Union, NATO, China, Africa, development scenarios, foreign policy course, pro-European vector of development.

Постановка проблеми. Після здобуття Україною незалежності був задекларований проєвропейський вектор зовнішньої політики. Незважаючи на це, побудова взаємовідносин між Україною та країнами Європейського Союзу протягом майже двадцяти років відбувалась із

оглядкою на росію та її зовнішньоекономічні інтереси. З 2014 року вектор української політики остаточно став проєвропейським. Зі зникненням необхідності «обирати» між Заходом та Сходом з'явилась потреба у побудові нових зовнішньополітичних зв'язків.

Сьогодні в умовах ведення війни з росією питання пошуку нових надійних стратегічних держав-партнерів та поглиблення відносин із вже існуючими стоїть особливо гостро, саме тому дослідження сценаріїв розвитку зовнішньої політики України є надзвичайно актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день можна констатувати, що кількість наукових робіт, досліджень та публікацій, які висвітлюють окремі аспекти зовнішньої політики України, досить велика. Значна частка даних робіт присвячена проблемам та перспективам розвитку зовнішньої політики України до 2022 року, тобто до повномасштабного вторгнення росії на територію нашої держави.

Нажаль, кількість досліджень, які висвітлюють окремі аспекти та сценарії розвитку української зовнішньої політики в умовах повномасштабної війни, невелика. Можна відзначити, що, попри відсутність ґрунтовних публікацій на досліджувану тематику, в українських та західних ЗМІ міститься чимало аналітичних дописів та статей, які містять детальну та обґрунтовану аргументацію щодо різних сценаріїв розвитку зовнішньої політики України на сучасному етапі. Саме це зумовлює необхідність подальших досліджень на задану проблематику.

Формулювання цілей статті. В процесі написання статті перед автором поставлено завдання дослідити причини та передмови формування зовнішньої політики України на сьогоднішній день, основні вектори її розвитку, а також визначити головні аспекти співпраці та двосторонньої взаємодії між Україною та її стратегічними партнерами. Необхідно проаналізувати сценарії розвитку та побудови зовнішньополітичних зв'язків з цими державами.

Виклад основного матеріалу. Зовнішня політика будь-якої держави відображає її загальний курс у міжнародних справах, яким вона рухається [1, с. 19]. Акценти у зовнішній політиці мають бути розставлені таким чином, щоб вона відповідала потребам, принципам та пріоритетам внутрішньої політики. Відповідно, завданням кожної держави є налагодження взаємовигідної співпраці з іншими державами в економічному, політичному та військовому аспектах з метою задоволення внутрішніх суспільних запитів. У глобалізованому світі, де розвиток та економічне зростання можливі тільки за умови побудови якісної кооперації, побудова якісних та надійних зовнішньополітичних зв'язків є надзвичайно важливою.

У 1991 році Україна здобула незалежність, але, попри це, вектор зовнішньої політики залишався під питанням: з одного боку, відбувались перші спроби побудувати міждержавні відносини з країнами Європейського Союзу, а, з іншого боку, через те, що значна частка населення була проросійськи налаштована (частково прорадянськи), можна було спостерігати низку кроків задля зближення із країнами колишнього СРСР (в основному, із росією).

Переломом у проросійському векторі української політики стали події 2013-2014 рр. – Революція Гідності, анексія Криму та початок війни на Донбасі. Остаточним етапом розриву україно-російських відносин та вибору нових зовнішньополітичних орієнтирів стало інтенсифікація збройного конфлікту в нашій країні шляхом повномасштабного вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року.

Таким чином, з цього часу зовнішня політика України у 2022-2023 рр. підпорядкована двом головним цілям: перемога у війні та ізоляція росії на міжнародній арені. З огляду на дані цілі, сформувалися сценарії розвитку зовнішньої політики України. Передусім, це курс на членство в Європейському Союзі та НАТО та, відповідно, побудова тісних

політичних та економічних зв'язків із державами, які входять до ЄС та Північноатлантичного Альянсу.

21 лютого 2019 року набули чинності зміни Конституції України щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, тобто курс на ЄС та НАТО був закріплений у Конституції України [2]. Проте, незважаючи на офіційне закріплення зовнішньополітичного вектору руху України, із 2019 року і до лютого 2022 року суттєві кроки у даному напрямку не робились.

На початку березня 2022 року Президент України Володимир Зеленський оголосив, що Україна більше не претендуватиме на членство в НАТО. У певному сенсі це не була велика жертва, оскільки НАТО не прийме країну, 20% території якої окуповано російськими військами, як Грузія, яка має подібне зобов'язання щодо майбутнього членства в НАТО, добре усвідомила після вторгнення росії в серпні 2008 року.

Варто зауважити, що відмова від членства в НАТО (навіть на рівні публічних заяв Президента) викликає чимало запитань та, з огляду на закріплений у Конституції курс [2], може навіть трактуватися як антиконституційна. Як відомо, Конституцію України не можна змінювати під час воєнного стану [3]. Незважаючи на дану заяву Володимира Зеленського, 30 вересня 2022 року Україна таки подала заявку на вступ до НАТО за «пришвидшеною» процедурою, якої, як виявилось вже потім, не існує [4].

Перш за все, йшлося про шведсько-фінську модель, згідно з якою майбутні учасники альянсу мають можливість пропустити один крок – план дій щодо членства в Альянсі. Для України та Грузії лідери держав на саміті НАТО у 2008 році відмовилися від того, щоб затвердити даний документ.

Вірогідно, цей пункт можливо буде обійти Україні. По меншій мірі, зараз недоцільно порівнювати ступінь сумісності з НАТО України та Швеції й Фінляндії, адже ці країни співпрацюють з Альянсом вже досить багато років. Крім того, НАТО є не лише військовим союзом, а й політичним союзом, і його стандарти також мають стосуватися питань прав людини та демократії [7].

Загалом, процедура вступу до ЄС є складнішою за процедуру вступу до НАТО. У момент національної кризи та війни прийняття як країни ЄС є потужним свідченням прихильності України європейським цінностям. Це також дає шанс побудувати нову українську національну ідентичність навколо відмови від російського самодержавства та схвалення європейської соціальної моделі та ринкової економіки.

Для України було важливо, щоб ЄС підтвердив цю європейську ідентичність і покликання, готовий відкрити свої двері для України [5]. Важка робота з виконання вимогливих критеріїв вступу до ЄС може прийти пізніше, але це не відмінняє того, що починати її робити потрібно вже зараз, не чекаючи завершення війни.

Так, 23 червня 2022 року Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС [6]. Вперше з 2004 року статус кандидата отримала країна, яка перебуває у стані війни. Відповідно, дана подія стала ще одним фактором, який визначив бажання України стати повноцінним членом Європейського Союзу у майбутньому як один із сценаріїв побудови Україною зовнішньополітичних зв'язків на сучасному етапі розвитку держави.

Зауважимо, що ЄС вже створював прецедент прийняття країни з нерегульованими кордонами з Кіпром у травні 2004 року. Десятиліттями острів був розділений окупацією Туреччини північного Кіпру. За наполяганням Греції Кіпр був включений у найбільшу хвилю розширення ЄС, до якої також увійшли три країни Балтії (Естонія, Латвія та Литва),

чотири країни Вишеградської групи (Чехія, Угорщина, Польща та Словаччина), Мальта, Словенія. Відносини між ЄС і Туреччиною були ускладнені через відмову Брюсселя визнати самопроголошену Турецьку Республіку Північного Кіпру, глухий кут, який мав врегулювати вступ Туреччини до ЄС [8].

Проте, з іншого боку, деякі країни-члени ЄС більш стримані щодо перспективи членства України в ЄС. Звісно, тут справедливі попередні зауваження щодо корупції та відсутності необхідних реформ. Існує ще одна причина для вагань. Кризи та потрясіння, які ЄС довелося пережити з початку століття, підкреслили пріоритет поглиблення Союзу над розширенням Союзу.

Фінансова криза 2008 року та ймовірність того, що Греція буде змушена вийти з Єврозони, призвели до руху до банківського союзу ЄС і взаємного списання боргів. Пандемія COVID-19 привела до того, що ЄС взяв на себе певну роль у сфері охорони здоров'я через масову закупівлю вакцин і амбітну програму відновлення ЄС наступного покоління, що дозволило ЄС позичати на фінансових ринках і вперше надавати гранти своїм державам-членам. У роки правління Д. Трампа ЄС розробив плани щодо більшої стратегічної автономії, і зараз ЄС поставив Києву зброю за допомогою свого нового Фонду миру на суму 1,5 мільярда євро.

Багато країн-членів ЄС, зокрема Франція, хотіли б піти далі з більшою інтеграцією в ЄС, перш ніж блок знову відкриє свої двері. Широко поширене відчуття того, що багато нещодавніх членів ЄС були прийняті передчасно, перш ніж вони повністю виконали критерії ЄС і стали великим фінансовим тягарем, також змусили лідерів ЄС бути більш обережними. Під час роботи Комісії Юнкера в Брюсселі Франція наполягала на мінімум п'ятирічному мораторії, перш ніж ЄС продовжить переговори про членство.

Сьогодні, коли блок бореться з енергетичною кризою, зменшуючи свою залежність від росії та Китаю, покращуючи стійкість свого ланцюжка поставок, озеленюючи свою економіку, здійснюючи перехід до цифрової економіки та покращуючи свій військовий потенціал, існує зрозуміле небажання бути відверненим від цієї важливої програми через необхідність поглинати нових членів зі слабкою економікою та скрипучою державною адміністрацією та судовою системою [5].

У той же час, ЄС міг би укласти з Україною низку умовних субугод, які б поступово пропонували деякі переваги членства в ЄС українцям через демонстрацію здатності і готовності виконувати зобов'язання ЄС [5]. Дані субугоди можуть включати переваги, які вже надаються країнам-кандидатам на Західних Балканах, такі як безвізові подорожі до ЄС або участь в освітніх програмах Erasmus і студентських обмінах.

ЄС міг би поступово відкривати свої ринки для українських товарів, зокрема в сільськогосподарському секторі, і далі інтегрувати енергетичні ринки, особливо тепер, коли українська електромережа підключена до мережі ЄС. Українські науковці, підприємці та стартапи можуть брати участь у дослідницькій програмі ЄС Horizon та Постійному структурованому співробітництві (PESCO), і програми розвитку військових можливостей Європейського фонду оборони можуть бути відкриті для участі української оборонної промисловості, як це було в США та Норвегії. У постконфліктному сценарії Україна також могла б надати сили для операцій Спільної безпеки та оборонної політики за межами Європи.

Очевидно, що тут є багато можливостей, які слід вивчити для прийняття багатозшвидкісного та секторального підходу, який гнучко інтегрує Україну в структури ЄС і без того, щоб певні сфери залишалися заручниками інших. Для ЄС є ще більше підстав для прийняття такого

підходу, оскільки при наданні статусу кандидатів Україні, Молдові та Грузії йому доведеться боротися з вісьмома країнами-кандидатами.

З огляду на те, що ніхто сьогодні, за винятком, можливо, Чорногорії, не близький до приєднання, гнучкий і прогресивний підхід до подолання розриву та уникнення остаточного розчарування та демотивації в процесах приєднання, які затягуються роками, здається кращим, ніж підхід «все або нічого».

В рамках даного вектору розвитку зовнішньополітичного курсу України не можна не взяти до уваги заяву від 2 березня 2023 року про те, що Україна має перспективи вступити до ЄС та стати його повноцінним членом у 2029 році. Даний можливий сценарій можна трактувати як цілком досяжний та реальний за умови виконання поставлених перед Україною вимог щодо реформ, плідної співпраці між Україною та країнами Євросоюзу [9].

Можливість реалізації такого сценарію обумовлена однозначністю цивілізаційного вибору, який зробили українці. Як вже зазначалось раніше, тривалий час Україна виконувала функцію буферної зони між країнами Заходу та росією – була «сірою зоною» на межі зіткнення цивілізацій. Зміна позиціонування українців у світі сприяли тому, що Україну наразі сприймають як частину західної євроатлантичної цивілізації. Надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС закріпило прагнення європейських країн взяти на себе частку відповідальності за те, яким чином в майбутньому буде розвиватися територія.

Крім цього, Україна зможе розраховувати на фінансову підтримку у післявоєнній відбудові держави. Тим більше, що про такі наміри вже заявили Фонд солідарності з Україною, Європейська Рада та Єврокомісія. У заяві Єврокомісії від 18 травня 2022 року зазначено, що для післявоєнного відновлення України першочерговим пріоритетом є:

- відновлення інфраструктури, систем охорони здоров'я та освіти;

- відновлення житлового фонду, пошкодженого під час бойових дій;
- формування енергетичної стабільності та кібернетичного захисту за стандартами, прийнятими в ЄС [10].

Другим напрямком буде продовження модернізації державних інституцій з метою досягнення високих стандартів якості державного управління на державному, регіональному та місцевому рівнях відповідно до верховенства права.

Третій напрямок – впровадження механізмів регулювання та структурної порядку денного, який спрямований на подальшу інтеграцію в економічному та соціальному вимірах.

Четвертий напрямок допомоги – це відновлення української економіки та підтримка й оздоровлення українських громадян шляхом розвитку соціальних ресурсів та підвищення конкурентоспроможності українських товарів і послуг. Сюди також входить підтримка «зеленої» орієнтації усього промислово-господарського комплексу, цифрова трансформація та зростання приватного сектора.

З цією метою планується створення Фонду відновлення України з метою впровадження фінансових механізмів відновлення України та поглиблення інтеграційних процесів з Європейським Союзом. Також будуть застосовані запобіжні заходи для запобігання неналежному або неефективному використанню фінансової допомоги.

Основною перевагою України, як потенційного члена Європейського Союзу, є правове закріплення майбутнього України як частини Європейського Союзу, участь у програмах та ініціативах ЄС, збільшення інвестицій, доступ до коштів як інструменту підтримки перед вступом в Європейський Союз, який, на відміну від так званого «сусідства», має набагато ефективніші механізми та більше засобів для підтримки глибшої економічної, політичної та правової інтеграції.

Важливо зауважити, що те «вікно можливостей», яке зараз відкрилося для України, не буде відчинене перманентно незважаючи навіть на величезні можливості. Україна може стати не лише «щитом» Європи, транспортним хабом чи покращити свої аграрні позиції, а й європейським Ізраїлем у плані інкубатора стартапів або ж майданчика для розробки високих технологій. Потенціал і можливості є, тому даний сценарій розвитку є цілком реальним. Проте для того, щоб досягти його реалізації, необхідно сконцентрувати увагу та зусилля на проведенні реформ та виконанні умов для членства в Європейському Союзі та, зокрема, НАТО.

Як вже було зазначено, зовнішня політика держави має слугувати інтересам внутрішньої. Саме тому з метою досягнення позитивного розвитку реалізації даного сценарію зовнішньої політики внутрішні зміни в Україні повинні бути в пріоритеті.

Ще одним вектором розвитку української зовнішньої політики на сьогоднішній день є відносини з Китайською Народною Республікою. 2022 рік ще більше загострив протиріччя між двома, якщо брати з точки зору теорії міжнародних відносин, сучасними супердержавами – США та Китаєм [7]. І війна в Україні не могла не вплинути на це протистояння.

1. Із початку повномасштабної війни на території України офіційні представники Китаю не висловлювали чіткої позиції щодо України та війни загалом. Позицію Пекіна можна вважати неоднозначною, адже вона, в цілому, зводиться до прагнення якнайшвидшого досягнення миру шляхом переговорів. Так, на річницю вторгнення 24 лютого 2023 року Китаєм був опублікований так званий «мирний план» - позицію політичного урегулювання конфлікту. Основу цього плану склали 12 пунктів, що влючили:

1. Повагу до суверенітету та територіальної цілісності всіх країн без винятку;

2. Відмову від так званого «менталітету холодної війни»;
3. Припинення ведення військових дій;
4. Відновлення мирних переговорів між сторонами конфлікту;
5. Прийняття рішення щодо гуманітарної кризи, яка була спричинена військовими діями;
6. Захист цивільного населення і гарантування дотримання положення правил Женевської конвенції для військовополонених;
7. Забезпечення безпеки атомних об'єктів;
8. Зменшення стратегічних ризиків;
9. Сприяння зернового експорту;
10. Припинення санкцій, введених в «односторонньо порядку»;
11. Підтримку стабільності логістичних ланцюгів;
12. Сприяння відновленню після закінченні військових дій [11].

Аналіз пунктів даного плану свідчить про те Китай наразі залишається нейтральним, проте неpubлічно КНР продовжує підтримувати росію та наголошувати на тому, що обидві країни є стратегічними партнерами та союзниками (і хоча останнє є досить спірним, нівелювати факт взаємопідтримки та співпраці між Китаєм та росією не варто). Варто відзначити той факт, що із початку повномасштабного вторгнення Китай докладав зусилля задля стримування російських ядерних погроз.

На перших етапах війни Україна, судячи з публічних заяв, намагалася заручитися підтримкою Китаю. Очільник МЗС Дмитро Кулеба назвав його, серед іншого, одним із можливих гарантів безпеки України, а Володимир Зеленський виявив бажання поспілкуватися з Сі Цзіньпіном. Дійсно, бачення Китаю як держави, що була так званим стримуючим фактором, для росії, майже «миротворцем», не було унікальним.

Станом на початок 2023 року немає жодних ознак того, що Україна намагається якось взаємодіяти з Китаєм у цьому напрямку. І мова йде не лише про відмову від Китаю як гаранта безпеки за «Київським договором

безпеки» [12]. Посольство України в Пекіні майже два роки було без посла, а офіційних контактів на високому рівні між українськими та китайськими офіційними особами з моменту повномасштабного вторгнення в Україну не було.

Поточний стан речей не можна трактувати однозначно, адже сценарій якнайшвидшого налагодження відносин України з КНР може мати як позитивні, так і, що є більш вірогідним, негативні наслідки. Мова йде, перш за все, про китайсько-американське протистояння, яке наразі має тенденцію до загострення. Західні політичні та економічні блоки, особливо США, вбачають у Китаї стратегічного конкурента та прямо декларують цю тезу. Водночас, Сполучені Штати Америки є дуже активним та, на сьогоднішній день, основним донором військової та фінансової допомоги Україні.

Можна зробити логічний висновок про те, що активні намагання України налагодити відносини з Китаєм можуть спровокувати виникнення певних протиріч між Україною та західними партнерами. Тим паче, стратегія зближення з блоками, які визначають Китай як стратегічного конкурента, не корелює зі статусом «стратегічного партнера», який Китай досі має в українських офіційних документах [7].

По мірі загострення американсько-китайського протистояння Україні все важче буде вибудовувати стратегію зовнішньої політики по відношенню до КНР, тому наразі сценарій тимчасового «замороження» відносин не можна відкидати.

Сценарії розвитку зовнішньої політики України не мають обмежуватися лише так званими західними та східним векторами. На сьогоднішній день надзвичайно важливо налагоджувати співпрацю та стратегічне партнерство із Глобальним Півднем – країнами Африки, Азії та Латинської Америки. Необхідність дипломатичної роботи в даному

векторі обумовлена ще й тим, що рф вже не перший рік досить щільно та наполегливо працює на цьому напрямку.

Більше того, у минулому році співпраця саме на згаданому вище напрямку (африканському треку) була найбільш системною та організованою.

Результатом цього напрямку зовнішньої політики України стала розробка проекту економічного інструменту співпраці – торговельного дому «Україна – Африка» – із планами на якнайшвидшу реалізацію [13]. Крім того, у 2023 році заплановано відкриття десяти посольств України в країнах Африки.

В рамках реалізації стратегічного партнерства між Україною та країнами Африки не можна не відзначити «зерновий коридор» та ініціативу Grain from Ukraine, яка спрямована, у першу чергу, на африканські країни. Сутність цієї ініціативи полягає в тому, що Україна на добровільних засадах бере участь у забезпеченні продовольством африканські країни, які мають у цьому потребу [14].

Сценарій розвитку зовнішній відносин з Глобальним Півднем надає Україні чимало переваг. В першу чергу, мова йде про розширення можливостей для українського бізнесу та, відповідно, воєнної економіки. Крім того, ще одним результатом співпраці між Україною та країнами Африки і Азії та плідної роботи українських дипломатичних представників стала передача деякими країнами Африканського континенту зброї українській державі. Перш за все, мова йде про радянські танки, які стоять на озброєнні у ЗСУ, та запчастини до них (на початку 2000-их Марокко та деякі інші африканські країни викупили ці танки у Білорусі) [15].

На початку цього року стало відомо, що Пакистан також долучився до процесу передачі зброї України – понад 10 тисяч одиниць снарядів для «Град» [16]. Раніше Пакистан безпосередньо не постачав зброю Києву, але в серпні минулого року Великобританія переправила зброю в Україну

через Румунію з пакистанської авіабази Нур-Хан. The Economic Times також пише, що частина поставок пакистанської зброї здійснювалася через країни Східної Європи.

Натомість Україна має допомогти Пакистану модернізувати парк вертольотів Mi-17 і відремонтувати танки Т-80УД. Україна та Пакистан є давніми партнерами з постачання зброї: у 1991-2020 роках уклали відповідні контракти на загальну суму 1,6 млрд доларів.

Отже, Африку справді можна вважати перспективним напрямком для України в рамках сьогоднішніх сценаріїв розвитку зовнішньої політики держави. Тим паче, що деякі країни (наприклад, Кот-д'Івуар і Гана) наразі прагнуть до того, що зменшити вплив росії на континенті. Попри досить значні успіхи української дипломатії за відносно короткий проміжок часу, не варто очікувати швидких успіхів і, крім того, не варто розглядати посилення співпраці з Африкою лише як інструмент для збору додаткових голосів у Генасамблеї ООН.

Ще одним пріоритетом розвитку зовнішньої політики України у 2023 році мають стати країни Латинської Америки в рамках налагодження стратегічного партнерства з так званим Глобальним Півднем. Наразі цей регіон залишається єдиним, в якому не було проведено ґрунтовної дипломатичної роботи.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, необхідно наголосити на тому, що сценарії розвитку зовнішньої політики України на сучасному етапі формуються з огляду на стратегічні орієнтири країни. Так, пріоритетними сценаріями розвитку зовнішньої політики української держави є формування тісної співпраці та кооперації із країнами ЄС та НАТО, а також налагодження взаємовигідної взаємодії із країнами так званого Глобального Півдня. Майже повна

відсутність ґрунтовних досліджень та наукових публікацій на задану тематику створює перспективи її вивчення у найближчому майбутньому.

Література

1. Зовнішня політика України: опорний конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього ступеня бакалавра спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини) / Укладачі: Палінчак М. М., Бокоч В. М., Дір І. Ю., Савка В. Я., Стебляк Д. М., Лешанич М. М. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. - 80 с.
2. У Конституції прописано курс на НАТО: набув чинності Закон. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/184256_u-konstituts-propisano-kurs-na-nato-nabuv-chinnost-zakon
3. Конституція України - Розділ XIII. Внесення змін до конституції України. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-xiii>
4. Україна подає заявку на пришвидшений вступ до НАТО – Зеленський. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukraina-vstup-do-nato/32059640.html>
5. Can Ukraine become a member of the European Union? URL: <https://www.friendsofeurope.org/insights/can-ukraine-become-a-member-of-the-european-union/>
6. Урядовий портал. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes>
7. Зовнішня політика України: підсумки 2022 року та прогнози на 2023-й. URL: <https://hromadske.ua/posts/zovnishnya-politika-ukrayini-pidsumki-2022-roku-ta-prognozi-na-2023-j>

8. Ukraine Could Become an EU Member. What Would That Mean? URL: <https://www.cfr.org/in-brief/ukraine-could-become-eu-member-what-would-mean>
9. European Parliament Sees Ukraine's Prospect of Joining EU in 2029. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/eng/news/2023/03/2/7157224/>
10. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the European Economic and Social Committee of the Committee of the Regions Ukraine Relief and Reconstruction. Brussels, 18.5.2022 COM(2022) 233 final. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/ukraine-relief-reconstruction_en.pdf
11. U.S. and E.U. Balk at China's «Peace Proposal» for War in Ukraine. URL: <https://time.com/6258052/china-russia-ukraine-cease-fire/>
12. The kyiv security compact. International security Guarantees for Ukraine: Recommendations. URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/15/89/41fd0ec2d72259a561313370cee1be6e_1663050954.pdf
13. Zelensky: Ten African states identified where new Ukrainian embassies to be opened. URL: <https://en.interfax.com.ua/news/general/880273.html>
14. Presidential initiative «Grain from Ukraine»: the first vessel with wheat sails off for Ethiopia. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/prezidentska-iniciativa-grain-ukraine-pershe-sudno-z-psheniceyu-virushilo-do-efiopiyi>
15. «В умовах найсуворішої таємності»: країна Африки вперше надасть Україні військову допомогу. URL: <https://focus.ua/uk/voennye-novosti/540391-v-umovah-naysuvorishoji-tayemnosti-krajina-afriki-vpershe-postavit-ukrajini-viyskovu-tehniku>
16. Pakistan will send artillery shells to Ukraine. URL: <https://babel.ua/en/news/89189-media-pakistan-will-send-artillery-shells-to-ukraine>